

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

KRAJOWY OŚRODEK
WSPARCIA ROLNICTWA

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

NR
53

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-2673

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Piotr Szajner

WRZESIEŃ 2017

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Waldemar Sochaczewski (przewodniczący)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Piotr Szajner (redaktor naczelny)
Krystyna Świetlik (sekretarz redakcji)
Marian Borek
Tadeusz Chrościcki
Barbara Domaszewicz
Stanisław Kowalczyk
Jarosław Ołowski
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Maria Zwolińska

KOMITET REDAKCYJNY:

Andrzej Kowalski, Ewa Machowina, Piotr Szajner, Krystyna Świetlik, Marzena Trajer,
Maria Zwolińska

REDAKTOR RYNKU MLEKA:

Piotr Szajner

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 700 egz. Ark. wyd. 5,51

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	5
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>mgr Tadeusz Chrościcki</i>	7
II. Produkcja mleka <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	8
III. Przetwórstwo mleka <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	14
IV. Spożycie mleka i jego przetworów <i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	18
V. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	24
VI. Działania wspierające na rynku mleka <i>mgr inż. Joanna Sych-Winiarek, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa</i>	31
VII. Ceny <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	35
Aneks	46

W 2016 r. krajowy rynek mleka znajdował się pod wpływem zmieniających uwarunkowań międzynarodowych. W pierwszym półroczu utrzymująca się dekoniunktura na światowym rynku skutkowałą głębokim spadkiem cen. W drugim półroczu zarysowała się poprawa sytuacji rynkowej pod wpływem rosnącego popytu krajów rozwijających się gospodarczo oraz mniejszej presji podaży, co doprowadziło do dynamicznego wzrostu cen na wszystkich poziomach rynku. W pierwszej połowie 2017 r. utrwaliła się poprawa koniunktury na międzynarodowym rynku mleka, która skutkowałą systematycznym wzrostem cen na rynku krajowym.

Według szacunków IERiGŻ-PIB, w pierwszym półroczu 2017 r. wystąpił dalszy krótkookresowy wzrost pogłowia krów. W porównaniu z pierwszym półroczem 2016 r. liczba krów ogółem zwiększyła się o 1,8%, a liczba krów mlecznych o 0,4% i wyniosła odpowiednio 2374 tys. szt. i 2154 tys. szt. W wyniku postępującej modernizacji chowu bydła mlecznego oraz dużych zasobów dobrej jakości pasz przewiduje się, że średnia mleczność wyniesie ok. 5660 litrów/szt. i będzie o 1,7%

większa niż przed rokiem. Uwzględniając zmiany pogłowia krów i wydajności mlecznej przewiduje się, że produkcja mleka surowego w 2017 r. wyniesie ok. 13,3 mld litrów i będzie o 3,5% większa niż rok wcześniej. Dynamika produkcji będzie znacznie większa niż w latach poprzednich (1-2%).

Rozdysponowanie produkcji mleka w Polsce w coraz większym stopniu odbywa się poprzez kanały rynkowe, gdyż rośnie skup mleka przez przemysł mleczarski, a spada zużycie w gospodarstwach rolnych i sprzedaż bezpośrednia. W pierwszym półroczu 2017 r. dostawy mleka do przemysłu wzrosły o 3,7% do 5,7 mld litrów, a w skali całego roku mogą zwiększyć się o 4,5% do 11,3 mld litrów. Zużycie mleka w gospodarstwach nieznacznie zmniejszy się do 1,7 mld litrów.

Znacząca poprawa koniunktury na rynku światowym była głównym powodem wzrostu cen na wszystkich etapach krajowego łańcucha marketingowego branży mleczarskiej. W pierwszym półroczu 2017 r. ceny płacone rolnikom za mleko wzrosły o 26,1% w porównaniu

z analogicznym okresem 2016 r. Przewiduje się, że średnia cena skupu w 2017 r. wyniesie ok. 1,38 zł/litr i będzie o ok. 25% wyższa niż w 2016 r. W czerwcu 2017 r., w porównaniu z czerwcem 2016 r., ceny zbytu produktów mleczarskich wzrosły o 22,1%, a ceny detaliczne artykułów mleczarskich i masła odpowiednio o 4,7% i 24,2%. Wysokie ceny skupu i zbytu korzystnie wpłynęły na dochodowość produkcji mleka w rolnictwie i rentowność jego przetwórstwa w przemyśle mleczarskim. Przemysł mleczarski wypracował duże zyski i zwiększył aktywność inwestycyjną.

Dobra koniunktura na rynkach zewnętrznych przyczyniła się do poprawy wyników handlu zagranicznego branży mleczarskiej. W pierwszym półroczu 2017 r. dodatnie saldo wymiany handlowej wyrażone w ekwiwalencie mleka surowego wzrosło o 20,1% do 1,3 mln ton. W ujęciu wartościowym zwiększyło się ono prawie dwukrotnie do 614,5 mln EUR, a zdecydowały o tym wysokie ceny transakcyjne. W całym 2017 r. nadwyżka eksportu nad importem wyniesie ok. 2,3 mln ton oraz 1,2 mld EUR. Eksport ma duże znaczenie dla branży, której

Tabela 1

Bilans mleka (w tys. ton)¹

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017 ^{a)}	2018 ^{b)}
Produkcja ogółem	12736	13003	13262	13271	13717	13870
w tym mleka krowiego	12718	12986	13236	13244	13710	13845
Import ^{c)}	1418	1737	1630	1825	1900	2000
Razem do dyspozycji	14154	14740	14892	15096	15617	15870
Eksport ^{c)}	3498	4032	4035	3880	4200	4400
Na pasze	544	594	566	515	566	515
Na spożycie	10112	10114	10291	10701	10851	10955
w tym samozaopatrzenie	1647	1441	1390	1235	1130	1080
Razem rozchody	14154	14740	14892	15096	15617	15870
Samowystarczalność^{d)} (%)	119,5	121,4	122,2	118,3	120,1	120,9

¹ Liczby względne (wskaźniki, odsetki) w całym raporcie obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością, niż podano w publikacji. Ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości ogółem.

^{a)} Szacunek IERiGŻ-PIB. ^{b)} Prognoza IERiGŻ-PIB.

^{c)} Wolumen eksportu i importu obliczono wykorzystując współczynniki zawartości suchej masy, zgodnie z rozdziałem V.

^{d)} Liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe).

Źródło: Obliczenia IERiGŻ-PIB na podstawie danych GUS i MF.

samowystarczalność wynosi ok. 121%. Wywóz w ekwiwalencie mleka surowego stanowi ok. 35% dostaw surowca do przemysłu mleczarskiego, a wartościowo ok. 26% przychodów ze sprzedaży.

W 2016 r. bilansowa konsumpcja mleka, łącznie z mlekiem przetworzonym na artykuły mleczarskie, bez mleka przerobionego na masło, wyniosła 222 litry/mieszkańca i była o 9 litrów większa niż przed rokiem. W 2017 r. wzrost cen na rynku krajowym może spowodować niewielki spadek spożycia

do ok. 221 litrów/mieszkańca. W 2016 r. bilansowe spożycie masła zwiększyło się o 4,4% do 4,7 kg/mieszkańca, ale wysokie ceny w 2017 r. będą skutkowały spadkiem spożycia o ok. 2% do 4,6 kg.

W 2018 r. prawdopodobnie wystąpi pogorszenie koniunktury na światowym i krajowym rynku mleka, gdyż cykl koniunkturalny trwa średnio 2 lata. W związku z tym dynamika produkcji mleka w Polsce powróci do długookresowej tendencji wzrostowej. Spadek pogłowia krów ogółem do 2360 tys. szt. będzie

rekompensowany wzrostem mleczności do 5755 litrów/szt. W rezultacie produkcja mleka surowego wzrośnie do ok. 13,5 mld litrów, w tym skup do 11,7 mld litrów. W handlu zagranicznym w pierwszej połowie 2018 r. wystąpi stabilizacja obrotów, a eksport netto wyniesie ok. 1,3 mln ton i 0,6 mld EUR. W takich uwarunkowaniach rynkowych średnia cena skupu mleka w 2018 r. może wynieść 1,20-1,25 zł/litr, co będzie skutkowało pogorszeniem opłacalności produkcji mleka.

SUMMARY

In 2016, the domestic milk market was under the influence of ever-changing international conditions. In the first half of the year, the persistent economic slump in the global market resulted in a deep decline in the prices. In the second half, the market situation improved under the influence of the growing demand in the economically developing countries and the lower supply pressure which led to a dynamic rise in the prices at all levels of the market. In the first half of 2017, the improved economic situation in the milk market became established which resulted in the systematic rise in the prices in the domestic market.

According to the IAFE-NRI estimates, the first half of 2017 saw a further short-term increase in the number of cows. When compared to the first half of 2016, the total number of cows increased by 1.8%, and the number of dairy cows by 0.4% and amounted to, respectively, 2,374 thousand head and 2,154 head. As a result of progressive modernisation of dairy cattle rearing and large resources of good quality feedstuffs, it is expected that the average milk yield will be about 5,660 l/head and will be by 1.7% higher than the year before. Having regard to the changes in the number of cows and milk yield, it is foreseen that the production of

raw milk in 2017 will be about 13.3 billion litres and will be by 3.5% higher than the year before. The production growth rate will be much higher than in previous years (1-2%).

The distribution of the milk production in Poland is increasingly conducted through market channels, as purchase of milk by the dairy industry increases, while consumption in agricultural holdings and direct sales decrease. In the first half of 2017, milk supplies to the industry increased by 3.7% to 5.7 billion litres, and throughout the year they may increase by 4.5% to 11.3 billion litres. Consumption of milk in agricultural holdings will slightly decrease to 1.7 billion litres.

A significant recovery in the global market was the main reason for the rise in the prices at all stages of the domestic marketing chain of the dairy industry. In the first half of 2017, the prices paid to farmers for milk rose by 26.1% in comparison with the same period of 2016. It is anticipated that the average buying-in price in 2017 will be about PLN 1.38/litre and will be by about 25% higher than in 2016. In June 2017, when compared to June 2016, the selling prices of dairy products rose by 22.1%, and the retail prices of dairy products and butter rose, respectively, by 4.7% and 24.2%. The

high buying-in and selling prices had a positive impact on the milk production profitability in agriculture and profitability of its processing in the dairy industry. The dairy industry generated high profits and increased its investment activity.

The good economic situation in the external markets contributed to improving the dairy industry's foreign trade results. In the first half of 2017, the positive trade balance in raw milk equivalent increased by 20.1% to 1.3 million tonnes. In terms of value, it almost doubled to EUR 614.5 million, and this had been determined by the high transaction prices. Throughout 2017, the surplus of export over import will be about 2.3 million tonnes and EUR 1.2 billion. The export is of great importance for the industry, whose self-sufficiency is about 121%. The export in raw milk equivalent accounts for about 35% of raw material supplies to the dairy industry, and in terms of value – about 26% of sales revenues.

In 2016, milk consumption, including milk processed into dairy products, exclusive of milk processed into butter, was 222 litres per capita and was by 9 litres more higher than the year before. In 2017, the rise in the prices in the domestic market may result in

a slight decrease in consumption to about 221 litres per capita. In 2016, butter consumption increased by 4.4% to 4.7 kg per capita, but its high prices in 2017 will result in a decline in consumption by 2% to 4.6 kg.

2018 will probably see an economic slump in the global and domestic milk

market as the business cycle lasts, on average, 2 years. Therefore, the milk production in Poland will return to the long-term upward trend. The decrease in the total number of cows to 2,360 thousand head will be compensated for by the milk yield growth to 5,755 litres/head.

As a result, the raw milk production will increase to about 13.5 billion litres, in-

cluding purchase to 11.7 billion litres. Foreign trade, in the first half of 2018, will stabilise and the net export will amount to about 1.3 million tonnes and EUR 0.6 billion. In such market conditions, the average buying-in price of milk in 2018 may be PLN 1.20-1.25/litre, which will result in the deteriorated milk production profitability.

Table 1

Milk balance (in thousand tonnes)¹

Specification	2013	2014	2015	2016	2017 ^{a)}	2018 ^{b)}
Total production	12,736	13,003	13,262	13,271	13,717	13,870
including cow milk	12,718	12,986	13,236	13,244	13,710	13,845
Import ^{c)}	1,418	1,737	1,630	1,825	1,900	2,000
Available in total	14,154	14,740	14,892	15,096	15,617	15,870
Export ^{c)}	3,498	4,032	4,035	3,880	4,200	4,400
For feed	544	594	566	515	566	515
For consumption	10,112	10,114	10,291	10,701	10,851	10,955
including self-supply	1,647	1,441	1,390	1,235	1,130	1,080
Total expenditure	14,154	14,740	14,892	15,096	15,617	15,870
Self-sufficiency^{d)} (%)	119.5	121.4	122.2	118.3	120.1	120.9

¹ Relative figures (indicators, percentages) in the entire report have been usually calculated based on absolute data expressed with the greater accuracy than provided in the publication. Due to rounding of the data, the sums of components in some cases may differ from provided values in total.

^{a)} IAFE-NRI estimate.

^{b)} IAFE-NRI forecast.

^{c)} Export and import volume has been calculated using the coefficients of dry weight content in accordance with chapter V.

^{d)} Calculated as the total production to internal consumption ratio (consumption plus consumption of feed).

Source: IAFE-NRI calculations based on the CSO and MF data.

W serii Analizy Rynekowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (46) • wrzesień 2017,
2. Rynek pasz (39) • wrzesień 2017,
3. Rynek drobiu i jaj (52) • październik 2017,
4. Rynek zbóż (53) • październik 2017,
5. Rynek ryb (27) • październik 2017,
6. Rynek mięsa (53) • październik 2017,
7. Rynek rzepaku (51) • listopad 2017,
8. Rynek ziemniaka (44) • listopad 2017,
9. Popyt na żywność (18) • listopad 2017,
10. Rynek wyrobów alkoholowych (5) • listopad 2017,
11. Rynek owoców i warzyw (51) • grudzień 2017,
12. Rynek cukru (45) • kwiecień 2018,
13. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (47) • kwiecień 2018,
14. Rynek środków produkcji dla rolnictwa (45) • kwiecień 2018,
15. Rynek mleka (54) • maj 2018.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 757 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. w 2017 r. (2 numery) wynosi 42 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przysyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 numery) w 2017 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-47-57
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>